

Razlika između u novih i postojećih postrojenja je ključna odredba za sprovođenje Odluke o primeni Direktive 2010/75/EU. Ovi pojmovi nisu definisani u Odluci o primeni Direktive 2010/75/EU kao ni u samoj Direktivi 2010/75/EU.

Međutim, iz sledećih se razloga može zaključiti da definicije iz Člana 2, stava 9 Direktive 2001/80/EC, izmenjene Odlukom o primeni Direktive 2001/80/EC, treba da se koriste kao osnova za tumačenje pojmova 'novo' i 'postojeće' postrojenje:

Odlukom o primeni Direktive 2001/80/EC uvode se definicije novih i postojećih postrojenja koje treba da se koriste za potrebe Energetske zajednice<sup>5</sup>, odnosno, ove definicije nisu ograničene samo na Odluku o primeni Direktive 2001/80/EC, nego pružaju opšte smernice za interpretaciju.

Štaviše, Odluka o primeni Direktive 2010/75/EU i Odluka o primeni Direktive 2001/80/EC usvojene su sa istom namerom – da se njima izmene i dopune uslovi za velika postrojenja za sagorevanje u skladu sa razvojem u EU, uzimajući u obzir specifičnu situaciju u Energetskoj zajednici.

Pošto je Poglavlje III Direktive 2010/75/EU pravni naslednik Direktive 2001/80/EC u kojoj su formulisane definicije novih i postojećih postrojenja, te definicije moraju da se koriste dosledno, zato što se time osigurava dosledna primena relevantnih pravnih tekovina (acquis) o životnoj sredini, što uključuje i dosledno sprovođenje Odluke o primeni Direktive 2010/75/EU<sup>6</sup>.

U tom pogledu treba takođe da se uzme u obzir osnovno pravilo o koherentnosti i integritetu zakona kojim se obezbeđuje njihova efikasna primena, a prema kome pravne norme treba da budu u skladu i da ne stoje u suprotnosti jedne sa drugima.

Štaviše, ugovorne strane su eksplicitno pristale na promene datuma<sup>7</sup> iz definicija kako bi definicije što bolje odgovarale specifičnoj situaciji na teritoriji Energetske zajednice. U slučaju da se zbog Odluke o primeni Direktive 2010/75/EU javi potreba za uvođenjem drugačijih definicija, ugovorne strane mogu da predlože dalje promene u već usvojenim opštim definicijama.

Definicije glase kako sledi:

“Novo postrojenje” označava postrojenje za sagorevanje za koje je originalna građevinska dozvola, ili, u slučaju nepostojanja takve procedure, originalna dozvola za rad, izdata posle 1. jula 1992;

“Postojeće postrojenje” označava postrojenje za sagorevanje za koje je originalna građevinska dozvola ili, u slučaju nepostojanja takve procedure, originalna dozvola za rad, izdata pre 1. jula 1992.

Iz ovoga sledi da će se Poglavlje III, Dodatak V i Član 72(3)-(4) Direktive 2010/75/EU

primenjivati od 1. januara 2018. i to za nova postrojenja tj. postrojenja za sagorevanje sa građevinskom dozvolom ili, u slučaju drugačije propisane procedure, dozvolom za rad, izdatom posle 1. jula 1992.

Prema tome, granične vrednosti emisija koje se primenjuju za postrojenja koja potpadaju pod definiciju “novih postrojenja” bice određene u skladu sa kategorijama specifikovanim u Poglavlju III, Članu 30 Direktive 2010/75/EU.

Prema Članu 30, stavu 2 i 3 Direktive 2010/75/EU, postrojenja za sagorevanje za koja je građevinska ili dozvola za rad izdata posle 1. jula 1992. dele se u dve potkategorije:

Prva potkategorija obuhvata postrojenja za sagorevanje za koja su dozvole izdate pre 7. januara 2013, ili su operateri koji njima rukovode podneli potpuni zahtev za dozvolu pre tog datuma, pod uslovom da su takva postrojenja puštena u pogon najkasnije 7. januara 2014. Dozvole za ova postrojenja moraju sadržavati obaveze kojima se osigurava da emisije u vazduh iz tih postrojenja ne prelaze granične vrednosti emisija iz dela 1. Dodatka V Direktive 2010/75/EU.

Druga potkategorija obuhvata postrojenja za koja je dozvola izdata posle 7. januara 2013, pod uslovom da su puštena u pogon posle 7. januara 2014. Emisije iz ovih postrojenja moraju biti u skladu sa graničnim vrednostima emisija navedenim u delu 2. Dodatka V Direktive 2010/75/EU.

Prema Članu 30, stavu 2 i 3 Direktive 2010/75/EU “dozvola” treba da se tumači kao “pismeno ovlašćenje za rad celog postrojenja za sagorevanje ili jednog njegovog dela, odnosno postrojenja za spaljivanje otpada ili suspaljivanje”. Iz ovoga sledi da ce ovlašćenje za rad celog ili dela postrojenja biti izdato veoma kasno u fazi procesa dobijanja dozvola i da ce ono biti zasnovano na prethodno odobrenim dozvolama za to postrojenje. Kao što je vec navedeno, dozvola za rad mora da obuhvata obaveze kojima se obezbeđuje da emisije u vazduh koje nastaju radom postrojenja ne prelaze granične vrednosti emisije definisane u relevantnom delu Dodatka V.

“Postojeca postrojenja” su sva postrojenja za sagorevanje za koja je originalna građevinska dozvola ili, u slučaju nepostojanja takve procedure, originalna dozvola za rad, izdata pre 1. jula 1992. Vremenski okvir za sprovođenje Poglavlja III, Dodatka V Direktive 2010/75/EU za ova postrojenja bice definisan do 31. decembra 2015. Uprkos tome, u skladu sa Odlukom o primeni Direktive 2010/75/EU, ugovorne strane ce za postojeca postrojenja nastojati da sprovedu odredbe Poglavlja III i Dodatka V u najkracem mogucem roku, posebno u slučajevima modernizacije postojećih postrojenja.

Kako odredbe kojima se definišu nove granične vrednosti emisija postaju obavezujuće tek od 1. januara 2018, sprečava se retroaktivni učinak, odnosno situacija u kojoj se pravni akt

primenjuje na subjekte za period pre nego je usvojen, što je pravno nedopustivo<sup>8</sup>. Pravna odredba sme da ima uticaj samo na budućnost i ne može da određuje pravne odnose ili dužnosti u prošlosti. Ograničenje koje je u ovom slučaju postavljeno pomoću datuma razgraničenja određuje jedino kategorije subjekata koji će od 2018. godine morati da se pridržavaju novih obaveza, i time se obezbeđuje pravna sigurnost/predvidivost i isključuje retroaktivna primena zakona. Uopšte, pravni sistem se neprestano razvija i nije moguće sprečiti buduće izmene i dopune standarda koji su trenutno na snazi. Pravne tekovine o životnoj sredini (acquis) nisu u tom smislu nikakav izuzetak.

Pregled obaveza koje proizlaze iz Odluke o primeni Direktive 2010/75/EU

Poglavlje III Direktive 2010/75/EU uvodi posebne odredbe koje se tiču postrojenja za sagorevanje čija je ukupna ulazna toplotna snaga jednaka ili veća od 50 MW, bez obzira na vrstu goriva kojom se koriste. Obaveze i tehnički parametri koji se odnose na ova postrojenja detaljno su opisani u Aneksu V.

Granične vrednosti emisija uvedene Aneksom V Direktive 2010/75/EU

U Članu 30, "Granične vrednosti emisija", kao minimalni obavezujući uslov kojeg moraju da se pridržavaju postrojenja za sagorevanje, navodi se da vrednosti emisija ne smeju prelaziti granične vrednosti emisija kako su one određene u Dodatku V. Posebnim odredbama uvode se razlike prema datumu kada je operater postrojenja zatražio dozvolu ili kada je postrojenje stavljeno u pogon. Delom 1. Dodatka V propisuju se manje stroge granične vrednosti emisija za postrojenja koja su dozvolu dobila pre 7. januara 2013. ili postrojenja koja su stavljena u pogon najkasnije 7. januara 2014. Za sva ostala postrojenja dozvole moraju sadržavati obaveze čija je svrha da ta postrojenja poštuju granične vrednosti emisija definisane u delu 2. Dodatka V.

Granične vrednosti emisija iz dela 1. i 2. Dodatka V, kao i minimalne stope odsumporavanja iz dela 5. tog Dodatka, primenjuju se na emisije svakog zajedničkog dimnjaka u odnosu na ukupnu ulaznu toplotnu snagu čitavog postrojenja za sagorevanje.

Procena uslova za skladištenje ugljen-dioksida

Članom 36. Poglavlja III Direktive 2010/75/EU<sup>15</sup> zahteva se od ugovornih strana da obezbede da operateri svih postrojenja za sagorevanje izlazne električne snage 300 ili više megavata, za koja je originalna građevinska dozvola ili, u slučaju drugačije procedure, originalna dozvola za rad, izdata nakon stupanja na snagu Direktive 2009/31/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 23. aprila 2009. o geološkom skladištenju ugljen-dioksida, tj nakon 25. juna 2009, procene da li su zadovoljeni uslovi za skladištenje ugljen-dioksida (tzv. 'CCS readiness'<sup>16</sup>). Ugovorne strane treba da obezbede da operateri procene da li su zadovoljeni sledeći uslovi:

- (a) da postoje odgovarajuće lokacije za skladištenje
- (b) da je transport tehnički i ekonomski izvodiv
- (c) da je tehnički i ekonomski izvodiva modernizacija za prikupljeni ugljen-dioksid.

Ako su ovi uslovi zadovoljeni, nadležni organ na lokaciji postrojenja osigurava odgovarajući prostor za opremu potrebnu za prikupljanje i komprimovanje ugljen-dioksida. Nadležni organ utvrđuje da li su uslovi zadovoljeni na osnovu procene operatera, kao i drugih dostupnih informacija, posebno s obzirom na zaštitu životne sredine i zaštitu zdravlja. Za potrebe primene u zemljama Energetske zajednice, ova obaveza se odnosi na nova postrojenja za sagorevanje kako su ista definisana u Odlukama Energetske zajednice, konkretno, na ona postrojenja čija je originalna građevinska dozvola ili, u slučaju drugačije procedure, originalna dozvola za rad izdata nakon 25. juna 2009. U skladu s Odlukom o primeni Direktive 2010/75/EU, operateri tih postrojenja za sagorevanje će procenu uslova za skladištenje ugljen-dioksida (CCS readiness)<sup>17</sup> izvršiti pre 1. januara 2018. Relevantni državni organi će obezbediti da se procena izvrši i da sve relevantne informacije budu uzete u obzir.

Kako bi ishod procene imao konkretan uticaj, u slučaju pozitivne procene mora da se obezbedi pogodan prostor za postavljanje opreme. Procena treba da u najkracem mogućem roku bude uključena u proces dobijanja dozvole, a u svakom slučaju pre izdavanja građevinske dozvole.

Poređenje predloženih tehnologija pojedinih projekata sa zakonski obavezujućim standardima koji stupaju na snagu 2018. godine

U ovom se trenutku u zemljama Energetske zajednice planira niz investicija u velika postrojenja za sagorevanje. Kako bi se obezbedilo da se ova postrojenja pridržavaju obaveza uvedenih Odlukom o primeni Direktive 2010/75/EU, nadležni državni organi uključeni u proces izdavanja dozvola i investitori treba da razmotre predložene tehnologije i vide u kojoj meri one mogu da zadovolje granične vrednosti emisije koje će postrojenja morati da poštuju.

Nadležni organi treba da, tokom procesa koji se završava izdavanjem dozvole za rad, procene i provere ne samo da li su predložene granične vrednosti emisije u skladu sa novim obavezama iz Dodatka V Direktive 2010/75/EU, nego takođe i da li predložene tehnologije i oprema za kontrolu zagađenja zadovoljavaju nova ograničenja. Treba da razmotre i da u uslove za izdavanje dozvole uključe kompleksne informacije o očekivanim emisijama, predložene granične vrednosti emisije, procenu metoda za smanjenje emisija kojima će se obezbediti poštovanje ograničenja, i odredbe o nadzoru.

Trenutno dostupne informacije o postojećim projektima pokazuju da u većini projekata

granične vrednosti emisija koje se uvode novim pravnim tekovinama o životnoj sredini (novim *acquis-om*) nisu uzimane u obzir i da će zato, od 1. januara 2018. – odnosno, kada postrojenja budu puštena u pogon – ti projekti kršiti zakonski propisane obaveze. Osim toga, čak i kada se u dokumentaciji nekih od tih projekata pominju nove granične vrednosti emisija, kao što je slučaj sa termoelektranom Ugljevik III u Republici Srpskoj u Bosni i Hercegovini (videti niže za detalje), dokumentacija uprkos tome ne pruža dovoljno informacija o tehnologiji koja se planira primeniti, a time ni osiguranje da će se ograničenja poštovati.

Dodatne pravne obaveze u vezi sa integrisanim sprečavanjem i kontrolom zagađenja koje proizlaze iz nacionalnog zakonodavstva

Iako Direktiva 96/61/EC koja se odnosi na integrisano sprečavanje i kontrolu zagađenja<sup>18</sup> (u daljem tekstu Direktiva IPPC) nije uključena u obavezne pravne tekovine (*acquis*)

Energetske zajednice o životnoj sredini, u Ugovoru o uspostavljanju Energetske zajednice, Član 14, priznaje se značaj Direktivom utvrđenih pravila i navodi se da će ugovorne strane nastojati da je sprovedu. Iz toga sledi da ugovorne strane koje su prihvatile Direktivu IPPC, treba da u proceduru za izdavanje dozvola za velika postrojenja za sagorevanje uvrste dodatne obaveze koje proizilaze iz njihovih nacionalnih zakonodavnih okvira. Konkretno, ugovorne strane koje su uvele koncept “najboljih dostupnih tehnika” (BAT) i Evropske referentne dokumente (BREFs)<sup>19</sup> kao osnovu za izdavanje dozvola i za procenu nadležne uprave u svoje nacionalno zakonodavstvo, treba da uzmu u obzir i obaveze koje iz toga proizlaze.

Pored graničnih vrednosti emisije propisanih Poglavljem III i Dodatkom V Direktive 2010/75/EU, nacionalne vlasti, kao i druge strane uključene u razvoj projekta, treba da primenjuju BAT standarde propisane BREF dokumentima, posebno u pogledu toplotne efikasnosti. Ugovorne strane koje su prihvatile EU BREF dokumente treba takođe da uzmu u obzir proces pripreme novog BREF dokumenta koji se bavi velikim postrojenjima za sagorevanje, a koji je trenutno pod revizijom i za koji se očekuje da će biti završen 2015. Na osnovu preliminarne analize identifikovali smo sledeće ugovorne strane koje su uspostavile posebne uslove za primenu BAT standarda na nacionalnom nivou kao i ograničenja propisanih EU BREF-om: Albanija, Kosovo, Makedonija, Crna Gora, Srbija i, delimično, Bosna i Hercegovina (u entitetu Federacije BiH).

Federacija Bosne i Hercegovine je uvrstila IPPC Direktivu i reference na BAT i BREF u svoje zakonodavstvo. Prema tome, vlasti treba da razmotre dostavljene podatke o toplotnoj efikasnosti. Predložena neto toplotna efikasnost za elektranu Banovici je 38,61%, što je manje od uputstva definisanog relevantnim 2006 LCP BREF dokumentom koja iznosi >40%.

TE Pljevlja: S obzirom na to da je Crna Gora transponovala IPPC Direktivu u svoje zakonodavstvo, i da se relevantni propisi pozivaju na BAT, vlasti treba da razmotre podatke o toplotnoj efikasnosti. Predložena neto toplotna efikasnost u ponudama za elektranu Pljevlja II varira između 37,18% and 39,4%, što je manje od uputstva definisanog relevantnim BREF dokumentom koja iznosi >40%.

TE Stanari: S obzirom na to da je Republika Srpska u Bosni i Hercegovini transponovala IPPC Direktivu u svoje zakonodavstvo, i da se relevantni propisi pozivaju na BAT, vlasti treba da razmotre podatke o toplotnoj efikasnosti. Očekivana toplotna efikasnost za elektranu Stanari je oko 34%, što je znatno manje od uputstva definisanog relevantnim BREF dokumentom koje iznosi >40%.

TE Ugljevik 3: U ovom slučaju, studija procene uticaja na životnu sredinu<sup>21</sup> ne sadrži procenu verovatnoće hoće li predložene tehnologije moći da zadovolje nova ograničenja emisije SO<sub>2</sub>, NO<sub>x</sub> i čestica. Očekivane koncentracije emisija jesu navedene u dokumentaciji, međutim, navedene cifre su zapravo prepisane najviše dozvoljene emisije iz dela 2. Dodatka V Direktive 2010/75/EU, a stvarna procena toga hoće li predložena oprema moći obezbediti poštovanje tih ograničenja nedostaje. S obzirom na to da je Republika Srpska u Bosni i Hercegovini uvrstila IPPC Direktivu u svoje zakonodavstvo, i da se relevantni propisi pozivaju na BAT, vlasti treba da razmotre podatke o toplotnoj efikasnosti. Neto toplotna efikasnost za sada predložena od strane ponuđača je oko 34%, što je znatno ispod uputstva definisanog relevantnim BREF dokumentom koja iznosi >40%.

Kostolac B3, elektrana na ugalj, Srbija, 350 MW

S obzirom na to da je Srbija uvrstila IPPC Direktivu u svoje zakonodavstvo, i da se relevantni propisi pozivaju na BAT, vlasti treba da razmotre podatke o toplotnoj efikasnosti. Očekivana neto toplotna efikasnost je 37,3%, što je znatno ispod uputstva definisanog relevantnim BREF dokumentom koje iznosi >42-45% za postrojenja na ugljenu prašinu (tzv. pulverizovani ugalj).

Kao što je već rečeno, Srbija je transponovala IPPC Direktivu u svoje zakonodavstvo, i samim tim se relevantni propisi pozivaju na BAT, pa su, kao posledica te odluke, vlasti treba da razmotre podatke o toplotnoj efikasnosti. Međutim, još uvek nije jasno koja je neto toplotna efikasnost predložena za elektranu Kolubara B. U studiji<sup>23</sup> procene uticaja na životnu sredinu iz 2012. navodi se 40% dok se u objavi o potpisivanju ugovora<sup>24</sup> spominje neto efikasnost od 37%. Obe cifre su ispod uputstva definisanog relevantnim BREF dokumentom koje iznosi >42-45% za postrojenja na ugljenu prašinu.

izvor: esia.eu/seec.rs